

บทที่ 1

บทนำ

บทนำจะประกอบด้วยความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย วัตถุประสงค์ของโครงการ นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย ขอบเขตการวิจัยและกรอบแนวคิดการวิจัย และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากโครงการ

1.1 ความสำคัญของปัญหาการวิจัย

วัฒนธรรมเป็นแบบอย่างหรือวิธีการดำเนินชีวิตของชุมชนแต่ละกลุ่ม เพื่อเป็นตัวกำหนดพฤติกรรม การอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุขในสังคมนั้น วัฒนธรรมแต่ละสังคมจะแตกต่างกันออกไปเล็กน้อยแล้วแต่ความ จำเป็นและข้อจำกัดทางด้านสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่สั่งสมจากสังคมรุ่นก่อน ๆ มีการเรียนรู้และสามารถ ถ่ายทอดต่อไปยังรุ่นต่อ ๆ ไปได้กลายเป็นมรดกทางวัฒนธรรม วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่สืบทอดกันมาและแสดงออกถึง ความเป็นชาติให้ปรากฏ ประเทศไทยมีวัฒนธรรมที่โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง ทำให้คนไทยแตกต่างจาก ชาติอื่น ๆ ในโลก แม้แต่ประเทศในแถบเอเชียที่มีที่ตั้งอยู่ใกล้เคียงกับประเทศไทย ก็ยังมีความแตกต่างที่เห็นได้ชัด ประเทศไทยมีเอกลักษณ์ประจำชาติที่เห็นได้จากภาษาที่ใช้ นิสัยใจคอและความรู้สึกนึกคิด สังคมไทยเป็นสังคม แบบประเพณีนำ เป็นสังคมเกษตรกรรมส่วนใหญ่อยู่ในชนบท คนไทยจึงมีลักษณะจิตใจที่อบอุ่นอารี มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเกื้อกูลต่อกัน คนไทยผูกพันกับสถาบันพระมหากษัตริย์ และยึดถือพุทธศาสนา

มรดกทางวัฒนธรรม (Cultural Heritage) หมายถึง สิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นที่ปรากฏให้เห็นอย่างประจักษ์แจ้ง ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบที่จับต้องได้และที่จับต้องไม่ได้ เช่น อุทยานประวัติศาสตร์ ปราสาท พระราชวัง วัด อนุสาวรีย์ อาคารสถานที่ ภูมิทัศน์ของหมู่บ้านหรือชนบท สวนในประวัติศาสตร์ พิพิธภัณฑสถานแสดงศิลปะหรือวัตถุ ล้ำค่าที่มนุษย์สร้างขึ้น สิ่งของโบราณ หัตถกรรม ตลอดจนส่วนของวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้หรือเป็นนามธรรม เช่น ดนตรี ระเบียบ ขนบธรรมเนียมประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อของคนในท้องถิ่น เป็นต้น ซึ่งทั้งหมดที่กล่าวถึงนับเป็น มรดกที่สำคัญที่ใช้เพื่อการท่องเที่ยวหรือเป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวที่สนใจให้มาเที่ยวชม (UNESCO, 2008)

การจัดการมรดกทางวัฒนธรรม หมายถึง วิธีการจัดการดูแลรักษาทรัพยากรหรือวัตถุทางวัฒนธรรม ที่เป็นมรดกตกทอดมายาวนานของมนุษย์ เช่น ศิลปกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม โบราณสถาน รวมถึง วัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ตลอดจนวัฒนธรรมร่วมสมัยที่เป็นผลงานสร้างสรรค์ใหม่ การจัดการเป็นการวางแผนงาน และส่งเสริมสนับสนุนให้มีการอนุรักษ์ดูแลรักษา หรือจัดการข้อมูล สถานที่ พื้นที่ และตรวจสอบเรื่องราวในอดีต ในต่างประเทศ อาทิ ประเทศสหรัฐอเมริกา การจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรมเป็นการอนุรักษ์แหล่งโบราณคดี อย่างต่อเนื่อง และทำให้ประชาชนมีสำนึกในการอนุรักษ์โดยอาศัยองค์กรต่าง ๆ และรูปแบบการจัดการทรัพยากร ที่มีคุณค่า มีการจัดตั้งระบบการควบคุมในระดับรัฐซึ่งกระตุ้นให้มีกิจกรรมการอนุรักษ์คุ้มครองแหล่ง ประวัติศาสตร์และโบราณคดีอย่างต่อเนื่องโดยการจัดทำข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับแหล่งโบราณสถานและทรัพยากร ทางวัฒนธรรมเพื่อเผยแพร่ให้ความรู้แก่ประชาชน และสาธารณะ (นฤพนธ์ ดั่งวิเศษ, 2562)

มรดกทางวัฒนธรรมมีความสัมพันธ์กับการท่องเที่ยวในด้านมรดกทางกายภาพ (Physical Heritage) ความหลากหลายทางวัฒนธรรม (Cultural Diversity) และมรดกที่จับต้องไม่ได้ (Intangible Heritage) (OWHC: 2017) ความสำคัญและลักษณะเด่นของมรดกวัฒนธรรมเหล่านี้ จึงเป็นเสน่ห์ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวจากทั่วโลกเดินทางมาเยือนประเทศไทย เพราะเป็นวิถีชีวิตจริงที่สามารถสัมผัสได้ ไม่ว่าจะเป็นโบราณวัตถุ โบราณสถาน แหล่งประวัติศาสตร์ สถานที่สำคัญทางศาสนา งานศิลปกรรม นาฏศิลป์และดนตรี ขนบธรรมเนียมประเพณี งานศิลปหัตถกรรม ตลอดจนวิถีชีวิตความเป็นอยู่และอัธยาศัยไมตรีของคนไทย ล้วนแต่เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวสำคัญ ๆ ที่ส่งเสริมให้การท่องเที่ยวสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

การจัดการมรดกทางวัฒนธรรมในอดีตมักถูกกำหนด เพื่อวัตถุประสงค์ในการอนุรักษ์ และสงวนรักษา โบราณสถานเพื่อให้ผู้ที่สนใจ และนักท่องเที่ยวเข้าชม โดยรัฐบาลจะเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดการ และเป็นการจัดการในระยะสั้น การจัดการมรดกทางวัฒนธรรมจึงมีการจัดการด้านระเบียบข้อบังคับ ตลอดจนกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อควบคุมและป้องกันการใช้ทรัพย์สินทางวัฒนธรรมอย่างไม่เหมาะสม สำหรับแนวคิดของการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมใหม่ ในปัจจุบันแนวคิดการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมได้เปลี่ยนแปลงตามกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก โดยชุมชนเริ่มเข้ามามีบทบาทและความสำคัญมากขึ้นในทุกมิติของการจัดการ นอกจากนี้ การจัดการมรดกทางวัฒนธรรมยังเน้นการกำหนดวัตถุประสงค์ทางเศรษฐกิจ และสังคมของคนในชุมชน โดยให้ผู้อยู่ส่วนได้เสียทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนและการจัดการมรดกทางวัฒนธรรม โดยเปิดโอกาสให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมมากขึ้น และเป็นการจัดการในระยะยาว เพื่อให้เกิดการส่งเสริมการท่องเที่ยวและสร้างโอกาสแก่ประชาชนในพื้นที่ (UNESCO, 2013: 15-16; OWHC, 2017: 17; Chan, 2016; Waterton and Watson, 2011) การจัดการมรดกทางวัฒนธรรมจึงมีเป้าหมายหลักเพื่อสงวนรักษาตัวอย่างที่เป็นตัวแทนมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องได้และมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเพื่อผู้คนในอนาคต การจัดการมรดกทางวัฒนธรรมจะยั่งยืนได้ต้องได้รับการสนับสนุนจากชุมชน โดยคำนึงถึงผลกระทบทางเศรษฐกิจ ความยั่งยืนของสังคมและวัฒนธรรม การรวมตัวกันเป็นเครือข่ายเชิงสถาบัน และการแบ่งปันต้นทุนและผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม (Li and Hunter, 2015) ดังนั้น การจัดการมรดกทางวัฒนธรรมจะยั่งยืนได้ต้องได้รับการสนับสนุนจากชุมชนอย่างจริงจัง (Thonubol, 2008; Li and Hunter, 2015; Boonmerit, 2017)

แม้ว่าอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจะก่อให้เกิดผลกระทบทางบวกจากการท่องเที่ยวต่อประเทศและพื้นที่ เช่น การสร้างรายได้และการสร้างงานให้แก่ผู้ประกอบการและประชาชนในท้องถิ่น ก่อให้เกิดการอนุรักษ์และการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมระยะยาว แต่การท่องเที่ยวยังก่อผลกระทบด้านลบต่อชุมชนในท้องถิ่นทั้งวิถีชีวิตและวัฒนธรรม เช่น การเสื่อมโทรมทางกายภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวใช้มรดกวัฒนธรรมมากเกินไปในแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยม การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่นที่กลายมาพึ่งพารายได้จากนักท่องเที่ยวเป็นหลัก การขาดการมีส่วนร่วมและการขาดอำนาจของท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมของชุมชน ก่อให้เกิดปัญหาในการแบ่งปันผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว เป็นต้น (ชนัญ วงษ์วิภาค, 2562) ปัญหาเหล่านี้ส่วนหนึ่งเกิดจากการขาดการวางแผนที่ดี การขาดความรู้ความเข้าใจ

และที่สำคัญคือการขาดการมีส่วนร่วมของชุมชน ดังนั้น องค์การภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนควรได้เข้ามา มีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวท้องถิ่นของตนเองมากยิ่งขึ้น (จริยาภรณ์ เจริญชีพ, 2560)

จากการทบทวนวรรณกรรมการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวในบริบท ประเทศไทย พบว่า Waraporn Boonmerit (2017) ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการท่องเที่ยวมรดก อย่างยั่งยืนในศาสนสถานและสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ พบว่า แม้วัดไทยลุมพินีในประเทศเนปาลจะมีกลยุทธ์ การจัดการอย่างยั่งยืนที่เหมาะสม แต่การมีส่วนร่วมของชุมชนยังมีน้อย จริยาภรณ์ เจริญชีพ (2560) ศึกษา การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กรณีศึกษาตำบลลำปาง อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในภาพรวมอยู่ใน ระดับปานกลาง และคมลักษณ์ สงทิพย์ (2557) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยว เชิงอนุรักษ์ กรณีศึกษาตลาดน้ำวัดตะเคียน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วม ในการจัดการการท่องเที่ยวโดยรวมในระดับปานกลาง

สำหรับดินแดนในอาเซียนได้ชื่อว่าเป็นแหล่งอารยธรรมที่สำคัญแห่งหนึ่งของโลก สิ่งที่ยืนยันได้เป็นอย่างดี คือ โบราณสถาน โบราณวัตถุ สถานที่สำคัญต่าง ๆ ที่ได้รับการยอมรับในระดับสากล โดยได้รับการ ขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกถึง 33 แห่ง อยู่ใน 7 ประเทศสมาชิกอาเซียนจาก 10 ประเทศ ร่องรอยของอารยธรรม เหล่านี้ได้ยืนหยัดผ่านกาลเวลาอย่างยาวนาน ถือเป็นมรดกอันทรงคุณค่าในการบอกเล่าเรื่องราว ทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และสะท้อนถึงภูมิปัญญาของแหล่งชุมชนต่าง ๆ ในอดีต และเพื่อเป็นการ ค้ำครองและอนุรักษ์พื้นที่เหล่านี้ไม่ให้ถูกทำลายไปตามกาลเวลา องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรม แห่งสหประชาชาติ หรือยูเนสโก (UNESCO) ได้มีการคัดเลือกสถานที่ต่าง ๆ ขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2515 เพื่อปกป้อง และเชิดชูคุณค่าของแหล่งมรดกโลกให้ดำรงอยู่ต่อไป (ฝ่ายวิชาการ สถาปนิกส์: 2555) มรดกโลกในอาเซียนทำให้เราได้เรียนรู้ประเทศเพื่อนบ้านลึกซึ้งยิ่งขึ้น เพราะแต่ละแห่ง ล้วนแสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนนั้น ๆ รวมถึงชุมชนใกล้เคียงได้เป็นอย่างดี และหลายแห่ง ได้สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นรากเหง้าเดียวกันของคนในภูมิภาคอาเซียน มรดกโลกจึงเป็นสิ่งที่มีความค่า ทั้งในแง่ประวัติศาสตร์ ศิลปกรรม วัฒนธรรม และอารยธรรมที่ตกทอดจากบรรพบุรุษมาสู่ชนรุ่นหลัง เพื่อเป็น แหล่งศึกษาเรียนรู้ถึงความเป็นมาของตนเอง การดูแลรักษาไว้ไม่ให้สูญสลายไปตามกาลเวลาจึงเป็นสิ่งจำเป็น และควรได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย เพื่อให้มรดกอันล้ำค่านี้ยังคงอยู่ต่อไป

ดังนั้น เพื่ออนุรักษ์ จัดการ และส่งเสริมคุณค่าของมรดกโลกทางวัฒนธรรมที่ประเทศไทยได้รับการ ขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกให้มีความยั่งยืนตามแนวคิดของการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมสมัยใหม่และการให้ ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของชุมชน คณะผู้วิจัยจึงเห็นว่าควรได้มีการวิจัยเพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชน ที่สัมพันธ์กับการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของประเทศไทย กรณีศึกษาอุทยาน ประวัติศาสตร์สุโขทัย เนื่องจากเมืองสุโขทัยเคยเป็นเมืองหลวงแห่งแรกของราชอาณาจักรไทย และได้รับการ รับรองให้ขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกจากองค์การ UNESCO แต่การศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับมีส่วนร่วมของชุมชน ในการจัดการอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยยังมีน้อย เพื่อคณะผู้วิจัยจะได้เสนอแนะแนวทางการมีส่วนร่วมของ

ชุมชนในการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวของประเทศไทย อีกทั้งเพื่อนำไปเปรียบเทียบกับกรณี ส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการมรดกโลกของประเทศในกลุ่มโครงการความร่วมมือ Open University (OU) ในอาเซียนต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

1.2.2 เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวของประเทศไทย

1.2.3 เพื่อจัดทำ Online Education Resources เรื่องการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวของประเทศไทย

1.3 นิยามศัพท์/นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ

วัฒนธรรม หมายถึง สิ่งที่มีมนุษย์ผลิตขึ้น สร้างสรรค์ขึ้น หรือเปลี่ยนแปลง ปรับปรุง เพื่อความเจริญงอกงาม ในวิถีของส่วนรวม ในลักษณะที่เป็นขนบธรรมเนียม ประเพณี และศิลปกรรม อันมีทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม ที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ หรือเป็นวิถีการดำเนินชีวิตของคนในสังคม ที่เป็นแบบแผนการประพฤติปฏิบัติและการแสดงออก ซึ่งเป็นความรู้สึกนึกคิดในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่สมาชิกในสังคมเดียวกันสามารถเข้าใจ ชาบซึ้ง และยอมรับร่วมกัน

มรดกทางวัฒนธรรม (Cultural Heritage) หมายถึง สิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นที่ปรากฏให้เห็นอย่างประจักษ์แจ้ง ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบที่จับต้องได้และที่จับต้องไม่ได้ เช่น อุทยานประวัติศาสตร์ ปราสาท พระราชวัง วัด อนุสาวรีย์ อาคารสถานที่ ภูมิทัศน์ของหมู่บ้านหรือชนบท สวนในประวัติศาสตร์ พิพิธภัณฑสถานแสดงศิลปะ หรือวัตถุล้ำค่าที่มีมนุษย์สร้างขึ้น สิ่งของโบราณ ทัศนกรรม ตลอดจนส่วนของวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้หรือนามธรรม เช่น ขนบธรรมเนียมประเพณี ภูมิปัญญา พิธีกรรม ความเชื่อของคนในท้องถิ่น เป็นต้น ซึ่งทั้งหมดที่กล่าวถึงนับเป็นมรดกที่ทรงคุณค่าที่ใช้เพื่อการท่องเที่ยวหรือเป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวที่สนใจให้มาเที่ยวชม

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural Tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวที่มีจุดมุ่งหมายหรือแรงจูงใจ เพื่อชม ร่วมกิจกรรม ศึกษาหรือเรียนรู้วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ศิลปะแขนงต่าง ๆ มรดก ภูมิปัญญา หรือเทศกาลประเพณีของท้องถิ่น เพื่อความเพลิดเพลิน หรือเพิ่มพูนทักษะส่วนบุคคลที่อาจแตกต่างกันไปแต่ละคนและแต่ละสถานที่ที่เยี่ยมชมตามความสนใจของแต่ละบุคคล

การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวที่สนองตอบความต้องการของ นักท่องเที่ยวและเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว โดยเน้นการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้สามารถรักษาความมั่นคงของระบบนิเวศ ตลอดจนวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชนเพื่อประโยชน์ทั้งในปัจจุบันและอนาคต

การมีส่วนร่วมของชุมชน (Local Involvement) หมายถึง การที่ชุมชนหรือประชาชนได้มีโอกาส เข้าร่วมในกระบวนการวางแผน ดำเนินการ ปฏิบัติ และประเมินผล ตลอดจนได้ร่วมแสดงความคิดเห็นและแสดงบทบาทเพื่อตัดสินใจในการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวและประโยชน์แก่ส่วนรวม โดยการจัดการกับทรัพยากรที่มีอยู่ไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ทุกฝ่ายอย่างเท่าเทียมกัน โดยศึกษาตัดแปลง

ตามแนวคิดตัวแบบบันไดการมีส่วนร่วมของประชาชนของ Arnstien (1969) และ Chan (2016) แบ่งบันไดออกเป็น 8 ชั้น ในระดับเริ่มต้นจนถึงระดับสูง ได้แก่ การได้รับความรู้ การอนุรักษ์มรดก การสื่อสารข้อมูล การให้คำปรึกษาหารือ การให้คำแนะนำ การเป็นหุ้นส่วน การเจรจาต่อรอง และการจัดการตนเอง

การจัดการมรดกทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Cultural Heritage Management for Tourism) หมายถึง การวางแผนและจัดการเพื่อดูแลรักษามรดกวัฒนธรรมอันทรงคุณค่าไว้ โดยการป้องกัน การสงวนรักษา การบูรณะ การปฏิสังขรณ์ หรือการประยุกต์การใช้สอยในวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการอนุรักษ์ รื้อฟื้น และฟื้นฟู โดยจำเป็นต้องอาศัยภาคีหลายภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคชุมชน ตลอดจนความร่วมมือจากนักท่องเที่ยว เกิดการรวมตัวกันเป็นเครือข่ายความร่วมมือของผู้มีส่วนได้เสีย โดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ ความยั่งยืนของวัฒนธรรมและระบบนิเวศ และการแบ่งปันต้นทุนและผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม

1.4 ขอบเขตการวิจัย และกรอบแนวคิดการวิจัย

1.4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยด้านเนื้อหาเพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมของประเทศไทยเพื่อนำไปเปรียบเทียบกับเอกลักษณ์ของประเทศในกลุ่มโครงการความร่วมมือ OU ในอาเซียน

1.4.2 ขอบเขตด้านประชากร

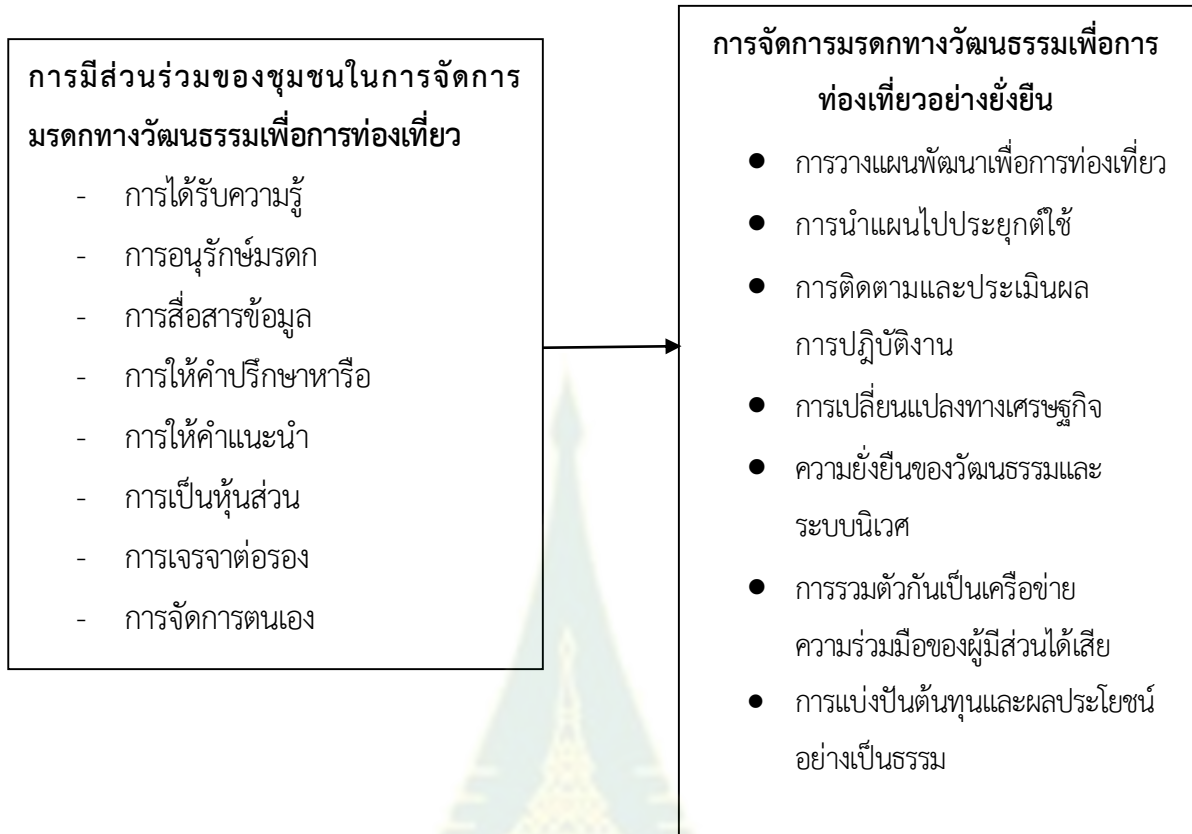
กลุ่มประชากรที่ศึกษา คือ ผู้มีส่วนได้เสียในภาครัฐและเอกชน ได้แก่ ผู้บริหารหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ เอกชน และชุมชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการมรดกทางวัฒนธรรม และนักวิชาการด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อศึกษาและทำการสัมภาษณ์และสอบถาม

1.4.3 พื้นที่วิจัย

ชุมชนที่อยู่ในแหล่งท่องเที่ยวมรดกทางประวัติศาสตร์ของไทยที่ได้รับการยกย่องจากองค์การ UNESCO ให้เป็นมรดกโลก (UNESCO World Heritage) ที่ใช้เป็นกรณีศึกษาในงานนี้ คือ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย จังหวัดสุโขทัย เนื่องจากเมืองสุโขทัยเคยเป็นเมืองหลวงแห่งแรกของราชอาณาจักรไทย และได้รับการรับรองให้ขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกจากองค์การ UNESCO

กรอบแนวความคิดของการวิจัย

ผู้วิจัยได้บูรณาการกรอบแนวความคิดของการวิจัยจากแนวคิด/ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรม กระบวนการจัดการมรดกวัฒนธรรม (UNESCO, 2013) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การจัดการมรดกทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Li and Hunter, 2015) และกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว (Chan, 2016) โดยสรุปเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังแสดงในภาพที่ 1.1 ซึ่งนักวิจัยจะศึกษาระดับการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนที่สัมพันธ์กับการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาร่วมกันระหว่างนักวิจัยของมหาวิทยาลัยเปิดในประเทศไทยภายใต้โครงการความร่วมมือ OU ในอาเซียน ดังนั้นผลการศึกษาที่ได้จากการสรุปร่วมกันจะทำให้หน่วยงานและบุคคลที่เกี่ยวข้องของประเทศที่ศึกษาโดยนักวิจัยของประเทศนั้น ๆ ที่โครงการความร่วมมือ OU ในอาเซียนสังกัดอยู่และประเทศสมาชิกอื่น ๆ สามารถนำผลที่ได้จากการศึกษาไปใช้ประโยชน์สำหรับการประกอบการดำเนินการด้านต่าง ๆ ดังนี้

1.5.1 ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวของประเทศไทยเพื่อนำไปเปรียบเทียบกับการมีส่วนร่วมของชุมชนของประเทศในกลุ่มโครงการความร่วมมือ OU ในอาเซียน ทำให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐที่ทำหน้าที่ดูแล ส่งเสริม และสนับสนุนการท่องเที่ยว ผู้ประกอบการท่องเที่ยว สถาบันการศึกษา และหน่วยงานภาคเอกชน

1.5.2 ได้ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวของประเทศไทย ทำให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชน นิสิต นักศึกษา นักเรียน และผู้ที่สนใจในประเทศไทยและในต่างประเทศ

1.5.3 ได้แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวของประเทศไทยเพื่อสร้างคุณค่าแก่นักท่องเที่ยวจากประเทศในกลุ่ม ASEAN ให้เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยมากขึ้นและทำให้การท่องเที่ยวมีความยั่งยืน ทำให้เกิดรายได้แก่ผู้ประกอบการท่องเที่ยวและชุมชน รวมทั้งการจ้างงานในแหล่งท่องเที่ยว

1.5.4 ผลงานวิจัยจะเป็นประโยชน์ในแง่ของการได้มาซึ่งองค์ความรู้ (body of knowledge) ซึ่งเป็นประโยชน์ในด้านการเรียนการสอนแก่นักศึกษาหรือผู้ที่สนใจทั่วไปของสถาบันและหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน รวมทั้งภาคประชาชน ซึ่งจะได้เรียนรู้การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวของประเทศไทยต่อไป

